

Iwé Rutu

Naomi àti Rutu

¹ Ní ìgbà tí àwọn onídàájó ní şe àkoso ilè Israeli, iyàn kan mú ní ilè náà, ọkùnrin kan láti Bétiléhemu ti Juda, òun àti aya rẹ pèlú àwọn ọmọ rẹ ọkùnrin méjì lọ láti máa gbé ní ilè Moabu fún ìgbà díè. ² Orúkọ ọkùnrin náà ní jé Elimeleki, orúkọ iyàwó rẹ ni Naomi, orúkọ àwọn ọmọ rẹ méjèèjì sì ni Maloni àti Killioni àwọn ará Efrata, ti Bétiléhemu ti Juda. Wón sì lọ sí ilè Moabu, wón ní gbé níbè.

³ Ní àsikò tí wón ní gbé ibè, Elimeleki, ọkọ Naomi kú, ó sì ku òun pèlú àwọn ọmọ rẹ ọkùnrin méjèèjì. ⁴ Wón sì fẹ àwọn ọmòbìnrin ará Moabu méjì, orúkọ ọkan ní jé Oripa, èkejì sì ní jé Rutu. Léyìn ìgbà tí wón sì ti gbé níbè fún bí ọdún méwàá, ⁵ Maloni àti Killioni náà sì kú, Naomi sì wà láísí ọkọ tàbí ọmọ kankan fún un mó.

Naomi padà láti ilè Moabu

⁶ Nígbà tí Naomi gbó ní Moabu tí ó wà wí pé OLÚWA ti bé àwọn èniyàn rẹ wò nípa fífún wọn ní ọpò oúnje. Ó sì dide pèlú àwọn iyàwó ọmọ rẹ méjèèjì láti padà sì ịlú rẹ. ⁷ Òun pèlú àwọn iyàwó ọmọ rẹ méjèèjì ni wón jo fi ibi tí ó ní gbé sílè tí wón sì bérè ịrìnàjò wọn padà sì ilè Juda.

⁸ Sùgbón ní ojú ọnà, Naomi wí fún àwọn aya ọmọ rẹ méjèèjì pé, “Kí enikòdikan yín padà sì ilé iyá rẹ. Kí OLÚWA şe àánú fún yín bí e ti şe sì èmi àti àwọn ọkọ yín tí ó kú. ⁹ Kí OLÚWA kí ó fi yín lókàn balè ní ilé ọkọ mìràn.”

Naomi sì fi ẹnu kò wón ní ẹnu wí pé “Ó dìgbà,” wón sì sokún kíkankíkan. ¹⁰ Wón sì wí fún un pé, “Rárá, a ó bà ọ lọ sí ọdò àwọn ènìyàn rẹ.”

¹¹ Șùgbón Naomi dálhùn wí pé, “E padà sílé ẹyin ọmọ mi. Nítorí kí ni ẹ fi fé wá pèlú mi? Sé mo tún le bí àwọn ọmokùnrin mìíràn ni, tí ó le ẹ se ọkọ yin? ¹² E padà sílé, ẹyin ọmọ mi, nítorí èmi tì di arúgbó jù láti ní ọkọ mìíràn. Bí èmí wí pé, èmí ní irètí, bí èmí tilé ní ọkọ mìíràn ní alé yií, tí èmí sì bí àwọn ọmokùnrin mìíràn, ¹³ ẹyin ha le è dúró dìgbà tí wón yóò fi dàgbà? Ẹyin ó le è dúró dè wón láì fé ọkọ mìíràn? Rárá, ẹyin ọmòbìnrin mi, nítorí pé inú mi bàjé gidigidi ju tiyín lọ, nítorí tí ọwó OLÚWA fi jáde sí mi!”

¹⁴ Wón sì gbé ohùn wọn sókè, wón sì tún sokún. Nígbà náà ní Oripa fi ẹnu ko ìyá ọkọ rẹ ní ẹnu wí pé ó dìgbà, șùgbón Rutu dì mó ọn sibè.

¹⁵ Naomi wí pé, “Wò ó, arábìnrin rẹ tì padà lọ sí ọdò àwọn ènìyàn rẹ àti òrìṣà rẹ, iwo náà padà pèlú rẹ.”

¹⁶ Șùgbón Rutu dálhùn wí pé, “Má ẹ se rọ mí láti fi ọ sílé tàbí láti padà léyìn rẹ. Ibi tí iwo bá lọ ní èmí yóò lọ, ibi tì iwo bá dúró ni èmí yóò dúró, àwọn ènìyàn rẹ ni yóò jé ènìyàn mi, Olórunkun rẹ ni yóò sì jé Olórunkun mi. ¹⁷ Níbi tí iwo bá kú sí ni èmí yóò kú sí, níbè ni wọn yóò sì sin mí sí. Kí OLÚWA jé mí ní ìyà tì ó lágbára, bí ohunkóhun bí kò ẹ se ikú bá yà wá.” ¹⁸ Nígbà tí Naomi rí i wí pé Rutu ti pinnu láti télér òun kò rọ láti padà mó.

¹⁹ Àwọn méjèèjì sì ní lọ tití wón fi dé llú Bétiléhèmu. Nígbà tí wón dé ibè, ariwo ıpàdàbò wọn

gba ìlú kan, àwọn obìnrin ibè sì kígbé ní ohùn rara wí pé, “Naomi ni èyí bí?”

²⁰ Naomi sì dáhùn wí pé, “È má şe pè mí ní Naomi mó, e pè mí ní Mara,* nítorí wí pé Olódùmarè ti mú kí ayé mi di kíkorò. ²¹ Mo jáde ní kíkún, şùgbón OLÚWA mú mi padà ní òfo. Nítorí náà kín ló dé tí e fi ní pè mí ní Naomi, nígbà tí Olódùmarè ti kò mí sílè, tí ó sì mú idààmú bá mi?”

²² Báyí ni Naomi şe padà láti Moabu pèlú Rutu, ará Moabu łyàwó ọmọ rẹ. Wón gúnlè sí Bétiléhemu ní ìbèrè ikórè ọkà barle.

2

Rutu pàdé Boasi

¹ Naomi ní ibátan kan láti idílé Elimeleki ọkọ rẹ, aláàánú ọlórò, ení tí orúkọ rẹ ní jé Boasi.

² Rutu ará Moabu sì wí fún Naomi pé, “Jé kí èmi kí ó lọ sí inú oko láti sá ọkà tí àwọn olùkórè fi sílè ní ọdò enikéni tí èmi yóò bá ojúrere rẹ pàdé.”

Naomi sì sọ fún un pé, “Máa lọ, ọmòbìnrin mi.”
³ Rutu sì jáde lọ láti sá ọkà tí àwọn olùkórè fi sílè léyin wọn. Ó wá jé wí pé inú oko Boasi tí ó ti idílé Elimeleki wá ni ó lọ láímò-ón-mò.

⁴ Nígbà náà ni Boasi dé láti Bétiléhemu tí ó sì kí àwọn olùkórè wí pé, “Kí OLÚWA wà pèlú yín.”

Wón sì dá a lóhùn pé, “Kí OLÚWA bùkún fún o.”
⁵ Boasi sì béèrè lówó olórí àwọn olùkórè wí pé, “Ti ta ni ọdómòbìnrin yen?”

⁶ Iránṣé tí ó jé olórí àwọn olùkórè náà sì fèsì pé, “Ọdómòbìnrin ará Moabu tí ó tèlé Naomi wá láti ilè Moabu ni. ⁷ Ó sọ wí pé, ‘Kí ní jòwó jé kí òun máa sá

* **1:20** tí ó túmò sí, Ìkorò

òkà léyìn àwọn olùkórè.’ Ó sì ti ní şe işé kárakára láti òwúrò tití di ı̄sinsin yií nínú oko àyàfi ı̄gbà tí ó lọ láti simmi fún ı̄gbà díè lábékbojì.”

⁸ Nígbà náà ni Boasi so fún Rutu pé, “Gbó ɔmọbìnrin mi, má şe lọ sí oko mìúràn láti şá ɔkà, má sì şe kúrò ní ibi. Dúró níbí pélú àwọn ıránsébinrin mi. ⁹ Wo ibi tí wón ti ní kórè kí o sì maa télé àwọn obìnrin. Mo ti pàṣe fún àwọn ɔkùnrin kí wón má şe fi ɔwó kàn ó. Nígbákígbà tí ɔnìgbé bá sì ní gbe ó, lọ kí ó sì mu omi nínú àmù èyí tí àwọn ɔkùnrin ti pòn omi sí nínú.”

¹⁰ Rutu wólè, ó sì wí fún Boasi pé, “Èése tí èmi fi bá ojúrere rẹ pàdé tó báyìí, tí o sì kíyèsi mi, èmi àjèjì àti àlejò?”

¹¹ Boasi sì fèsì wí pé, “Èmi ti gbó gbogbo bí o ti ní şe sí iyá ɔkọ ọ rẹ láti ı̄gbà tí ɔkọ rẹ ti kú àti bí o ti şe fi baba àti iyá rẹ àti ilẹ rẹ sílè, tí o sì wá láti gbé láàrín àwọn èniyàñ tí iwo kò mó télè rí. ¹² Kí OLÚWA kí ó san eson ohun tí iwo şe fún ọ. Kí o sì gba èrè kíkún láti ọdò OLÚWA Olórun Israéli, abé iyé eni tí iwo sá wá fún ààbò.”

¹³ Rutu sì fèsì wí pé, “Kí èmi kí ó maa rí ojúrere láti ọdò rẹ sítwájú sí i olúwa mi. Iwo ti tÙ mí nínú nípa sísọ ɔrò rere sí ıránsébinrin rẹ, bí ó tilè jé pé èmi kò tó ɔkan nínú àwọn ıránsébinrin rẹ.”

¹⁴ Nígbà tí àkókò oúnje sì tó, Boasi so fún Rutu pé, “Wá gba iwoñ àkàrà yií kí o sì fi run wáinì kíkan.”

Òun sì jókòò pélú àwọn olùkórè, Boasi sì fún un ní ɔkà yíyan. Òun sì jé, ó yó, ó sì tún şékù. ¹⁵ Nígbà tí ó sì dìde láti maa şá ɔkà, Boasi pàṣe fún àwọn ɔṣìṣé rẹ wí pé, “Bí ó tilè ní şà láàrín oko ɔkà pàápàá, e má şe

dí i lówó. ¹⁶ Bí kò şe pé kí e mú lára àwọn ìtí sílè fún láti sá, kí e má sì şe ba a wí.”

¹⁷ Rutu sì ní şá ọkà tití ó fi di ìròlé, nígbà tí ó sì pa ọkà barle tí ó rí şà, tí ó sì fé e tán, èyí tí ó rí sì tó ìwòn garawa kan (lita méjìlélóngún). ¹⁸ Ó sì gbé e, ó sì lọ sí ilú, iyá ọkọ rẹ sì rí ọkà tí ó rí şà bi o tí pò tó, Rutu sì mú oúnje tí ó jẹ kù léyìn tí ó ti yó tan fún iyá ọkọ rẹ.

¹⁹ Iyá ọkọ rẹ sì bi í léèrè wí pé, “Níbo ni ìwọ ti şá ọkà lóníi? Àti wí pé oko ta ni ìwọ gbé şisé? Alábùkún fún ni ọkùnrin náà tí ó bojú wò o.”

Rutu sì sọ ọdò ení tí ó ti şisé fún iyá ọkọ rẹ pé, “Ní oko ọkùnrin kan tí orúkọ rẹ ní jé Boasi ni mo ti şisé lóníi.”

²⁰ Naomi sì wí fún un pé, “Kí OLÚWA, kí ó bùkún fún ọkùnrin náà. Olórun kò dáwó oore àti àánú şisé sí àwọn alààyè àti ọkú dúró.” Naomi sì sọ síwájú sí i wí pé, “Ìbátan tí ó súnmó wa pékípékí ni ọkùnrin náà ní şe, ó sì jé ọkan nínú àwọn tí ó ní ẹtó láti ra ohun iní ìdilé padà.”

²¹ Rutu, ará Moabu sì wí pé, “Ju gbogbo rẹ lọ, ó sọ fún mi pé, ‘Kí ní mágá şá ọkà pèlú àwọn òṣìṣé òun, tití wọn yóò fi parí ikórè.’”

²² Naomi sì sọ fún Rutu, iyàwó ọmọ rẹ pé, “Ìbá dára bí ó bá le bá àwọn ìránsébìnrin rẹ şisé. Nítorí pé wón le è dà ó láàmú bí o bá lọ sí oko élòmíràñ.”

²³ Rutu sì bá àwọn ìránsébìnrin Boasi şisé tití tí wón fi parí ikórè ọkà barle àti ti jéró. Ó sì ní gbé pèlú iyá ọkọ rẹ.

3

Rutu àti Boasi ní ilè ipakà

¹ Ní ojó kan, Naomi, ìyá ọkọ Rutu wí fún un pé, “Omòbìnrin mi, nìjé kò ye kí èmi bá ọ wá ilé ọkọ miíràn, níbi tí wọn yóò ti le è máa tójú rẹ? ² Wò ó, Boasi ọkùnrin nì tí ìwọ bá àwọn ìránṣébìnnrin rẹ sisé, tí í şe ibátan wa, yóò wá láti fé ọkà barle ní ilé ịpákà rẹ ní àṣálé yíí. ³ Wè, kí o sì fi ịpara olóòórùn dídùn pa ara rẹ, kí o sì wọ aṣo rẹ tí ó dára jùlọ, kí o sì lọ sí ilé ịpákà tí ó gbé ní pa ọkà, ṣùgbón má şe jé kí ó mọ pé o wà níbè tití tí yóò fi jé tí yóò sì mu tán. ⁴ Rí í dájú pé o mọ ibi tí ó sun sí, léyìn ịgbà tí ó bá ti sun, lọ kí o sí aṣo ibora rẹ níbi ẹsè rẹ sókè kí o sì sun sí ibi ẹsè náà. Òun yóò sì sọ ohun tí ìwọ yóò şe fún ọ.”

⁵ Rutu sì fèsì pé, “Gbogbo ohun tí ìwọ sọ fún mi ni èmi yóò şe.” ⁶ Béè ni Rutu lọ sí ilé ịpákà tí ó sì şe gbogbo ohun tí ìyá ọkọ rẹ sọ fún un, pé kí o şe.

⁷ Nígbà tí Boasi parí jíjé àti mímu tán, tí ọkàn rẹ sì kún fún ayò. Ó lọ, ó sì dùbùlè ní èyìn ọkà tí wòn kójø. Rutu yó kélékélé lọ sí ibè, ó sí aṣo ẹsè rẹ sókè, ó sì sun sí ibi ẹsè rẹ. ⁸ Ó sì şe nígbà tí ọkùnrin náà tají ní àárín òru, èrù bà á, ó sì yí ara padà, ó sì şákíyèsí obìnrin kan tí ó sun sí ibi ẹsè rẹ.

⁹ Ó sì béèrè pé, “Ta ni ìwọ í şe?”

Rutu sì fèsì wí pé, “Èmi ni Rutu, ìránṣébìnnrin rẹ. Da etí aṣo rẹ bò mí, nítorí pé ìwọ ni ibátan tí ó le è rà mí padà.”

¹⁰ Boasi sì wí fún un pé, “Kí OLÚWA bùkún fún ọ, omòbìnrin mi. Ifé tí o fihàn yí ti pò ju ti àtèyìnwá lọ, bí ó ti jé wí pé ìwọ kò lọ láti wá àwọn ọdómkùnrin bóyá ọlórọ tàbí tálákà. ¹¹ Njé nísinsin yíí, ìwọ omòbìnrin mi, má bérù. Èmi yóò sì şe ohun gbogbo tí o béèrè fún ọ. Gbogbo ènìyàn ni ó mọ ọn ní

obìnrin oníwà rere. ¹² Nítòótó ni mo wí pé èmi jé ìbátan tí ó súnmó ọ, sùgbón ìbátan kan wà tí ó súnmó ọ ju ti tèmi lọ. ¹³ Dúró sibí tití ilè yóò fi mó, bí ó bá sì di òwúrò tí ọkùnrin náà sì se tan láti se iràpadà, ó dára kí ó se békè, bí békè kó, bí OLÚWA ti ní bẹ́ láààyè nígbà náà ni èmi yóò se iràpadà, sun sí ihín tití ilè yóò fi mó.”

¹⁴ Ó sì sun ní esé rẹ́ tití di òwúrò, sùgbón ó dìde ní òwúrò kùtùkùtù kí èníkínnító le è dá èníkejì mó. Boasi sì sọ fún un wí pé, “Má se jé kí ó di mí mó wí pé obìnrin kan wá sí ilè ipakà.”

¹⁵ Ó sì tún wí fún un pé, “Mú aşo iborùn rẹ́ tí o dà bora, kí o tè e sílè.” Rutu sì se békè, Boasi sì won òsuwọn ọkà barle mèfà sí i, ó sì gbé e rù ú. Nígbà náà ni ó padà sí ìlú.

¹⁶ Nígbà tí Rutu dé ilé Naomi ìyá ọkọ sì bí léèrè pé, “Báwo ni ó ti rí ọmọbìnrin mi?”

Nígbà náà ni ó sì sọ gbogbo ohun tí ọkùnrin náà se fún un fún ìyá ọkọ rẹ́. ¹⁷ Ó fi kún un wí pé, “Ó sọ fún mi wí pé, ‘Má se padà sí ọdò ìyá ọkọ rẹ́ ní ọwó ọfo, nítorí náà, ó fún mi ní ìwòn ọkà barle mèfà.’”

¹⁸ Naomi sì wí fún un pé, “Dúró, ọmọbìnrin mi tití tí ìwò yóò fi mó bí ohun gbogbo yóò ti rí, nítorí pé ọkùnrin náà kò ní sinmi tití tí ọrọ náà yóò fi yanjú lóní.”

4

Boasi gbé Rutu ní ìyàwó

¹ Nígbà náà ni Boasi gòkè lọ sí ẹnu ibodè ìlú, ó sì jókòó sibè. Nígbà tí ìbátan tí ó súnmó Elimeleki jùlo, arákùnrin tí Boasi ti sòrò rẹ́ ní kojá, Boasi pè é wí

pé, “Máa bò wá sibí ìwọ ọré mi, kí o sì jókòó.” Ó sì lọ jókòó.

² Boasi sì pe méwàá nínú àwọn àgbàgbà ìlú, wí pé ki wọn jókòó, wọn sí şe bẹ́è, ³ ó sì sọ fún ìbátan rẹ náà pé, “Arábìnrin Naomi tí ó dé láti ilè Moabu fé ta ilè, èyí tí ó şe ti arákùnrin Elimaleki wa. ⁴ Mó sì rò wí pé ó yé kí n mú ọrọ náà wá sí etí ìgbó rẹ, wí pé kí o rà á ní iwájú gbogbo àwọn tí ó jókòó sí ibi yíí. Bí ìwọ yóò bá rà á padà rà á. Sùgbón bí ìwọ kò bá ní rà á padà, sọ fún mi, kí èmi ó le è mò. Nítorí pé kò sì ẹlòmíràñ tí ó ní ẹtò láti rà á ju ìwọ lọ, èmi sì ni ẹni tí ó tún kàn léyìn rẹ.”

Okùnrin náà sì sọ wí pé, “Èmi yóò rà á padà.”

⁵ Nígbà náà ni Boasi sọ wí pé, “Bí ìwọ bá ti ra ilè náà lówó Naomi àti lówó Rutu ará Moabu, ìwọ gbodò fé opó ọkùnrin náà, kí orúkọ ọkùnrin tí ó kú náà má ba à paré pèlú ohun ìní rẹ àti kí o le è bímọ ní orúkọ rẹ.”

⁶ Nígbà náà ni ọkùnrin náà dáhùn sí èyí pé, “Nípa ti èyí, èmi kò le è rà á padà, nítorí pé, ọmọ rẹ, ọkùnrin yóò wá jé ajogún àwọn ohun ìní mi pèlú. Rà á fún ara rẹ, èmi kò le şe é.”

⁷ Ní ayé ìgbàanì, kí a tó le sọ wí pé ohun ìràpadà tabí pàsípàrò ohun ìní fi ìdí mülè ní ilè Israeli, ẹníkan ni láti yọ bátaba rẹ kúrò ní ẹsè rẹ kí ó sì fi fún ẹníkejì, ó jé ọfin fún ẹni tí ó fé rà á. Nípa shíse èyí, àwọn ará Israeli fihàn wí pé ọrọ náà ti fídímülè.

⁸ Nítorí náà, nígbà tí ọkùnrin náà sọ fún Boasi wí pé, “Ìwọ rà á fúnra rẹ,” ó yọ bátaba rẹ kúrò ní ẹsè rẹ.

⁹ Nígbà náà ni Boasi wí fún àwọn àgbàgbà àti àwọn miíràñ tí ó wà ní ibè pé, “Gbogbo yín jé ẹléríí mi ní

òní wí pé mo ti ra ohun gbogbo tí í şe ti Elimeleki àti àwọn ọmọ rẹ ọkùnrin méjèèjì: Maloni àti Kilioni lówó Naomi. ¹⁰ Ní àfikún, mo ra Rutu ará Moabu opó Maloni padà láti di aya mi. Èyí tí yóò mú kí orúkọ ọkùnrin òkú náà wà pèlú ohun ìní rẹ, kí ìran rẹ má ba à lè paré láàrín àwọn ẹbí rẹ àti ilú rẹ. Èyin ni éléríí ní òní.”

¹¹ Nígbà náà ni àwọn àgbàgbà àti àwọn èniyàn tí ó wà ní ibè dákùn wí pé, “Béè ni, àwa ni éléríí, kí OLÚWA jé kí obìnrin tí ó ní bò wá sí inú ilè rẹ dàbí Rakeli àti Lea láti ara àwọn eni tí gbogbo idílé Israèli ti jáde wá. Kí ìwò sì di olórò ní ìran Efrata àti olókìkí ní ilú Bétiléhemu. ¹² Kí OLÚWA fún ọ ní ọmọ tí yóò mú idílé rẹ dàbí ti Peresi ọmokùnrin tí Tamari bí fún Juda láti ipasè ọdómobìnrin yíí.”

Ìsesí Naomi

¹³ Báyíí ni Boasi şe mú Rutu, tí ó sì di aya rẹ. Nígbà náà ni ó wolé tọ aya rẹ, OLÚWA sì mú kí ó lóyún, ó sì bí ọmọ ọkùnrin kan. ¹⁴ Àwọn obìnrin sì wí fún Naomi pé, “Ìyìn ni fún OLÚWA tí kò fi ọ sílè ní òní yíí láìnì ibátan, Olùràpadà. Kí ọmọ náà di olókìkí ní Israèli. ¹⁵ Yóò tún ayé rẹ şe, yóò sì dáàbò bò ọ ní ọjó ogbó rẹ. Nítorí pé iyàwó ọmọ rẹ, èyí tí ó sàn fún ọ ju ọmokùnrin méje lọ, tí ó sì féràn rẹ ni ó bí ọmọ yíí fún.”

¹⁶ Naomi sì gbé ọmọ náà lé orí ẹsè rẹ, ó sì ní tójú rẹ. ¹⁷ Àwọn obìnrin àdúgbò sì wí pé, “A bí ọmokùnrin kan fún Naomi.” Wón sì pe orúkọ rẹ ní Obedi. Òun sì ni baba Jese tí í şe baba Dafidi.

Èyí ni ìran Dafidi

¹⁸ Èyí ni ìran Peresi:

Peresi ni baba Hesroni,
19 Hesroni ni baba Ramu,
Ramu ni baba Amminadabu
20 Amminadabu ni baba Nahiṣoni,
Nahiṣoni ni baba Salmoni,
21 Salmoni ni baba Boasi,
Boasi ni baba Obedi,
22 Obedi ní baba Jese,
Jese ni baba Dafidi.

**Biblica® ní oore ọfẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè
Yorùbá Òde-Òní
Yoruba: Biblica® ní oore ọfẹ́ láti lo Bíbélì Mímọ́ ní Èdè
Yorùbá Òde-Òní (Bible)**

copyright © 2017 Biblica, Inc.

Language: Yorùbá

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Yoruba Contemporary Bible™

Copyright © 2009, 2017 by Biblica, Inc.™

Used with permission. All rights reserved worldwide.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

All content on open.bible is made available under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

You are free to:

Share – copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt – remix, transform, and build upon the material for any purpose,
even commercially

Under the following conditions:

Attribution – You must attribute the work as follows: “Original work available for free at www.biblica.com and open.bible” Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike – If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Use of trademarks: Biblica® is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. and may not be included on any derivative works. Unaltered content from open.bible must include the Biblica® trademark when distributed to others. If you alter the content in any way, you must remove the Biblica® trademark before distributing your work.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this

translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Sep 2023

de909672-7c71-5683-96dd-f0d21f08d35f